

Eva Kotátková
Confessions of a Piping System, 2019

(DK)
Læseeksemplar – må ikke fjernes
Kunsthall Charlottenborg

1. Jeg taler på vegne af de skrøbelige; på vegne af dem, hvis kroppe ikke tåler den mindste belastning. Ikke fordi de ikke vil, men fordi de simpelthen ikke har flere kræfter. De er slidte eller svage. Udmattede af flere forskellige grunde. Hvis du viser dem en fuld indkøbspose eller en kasse fuld af papirer, kan de sige dig helt præcist, hvor meget den vejer. Når du taler med dem om at arbejde hele natten igennem, om overarbejde og lange vagter, om frygtelige forhold på arbejdspladsen, om at arbejde uden pauser, i heftig varme, uden så meget som en ordentlig stol at sidde på, nikker de i tyst genkendelse.

Jeg taler på vegne af dem, som det nuværende system anser for at være uden nytteværdi og derfor behandler som værdiløse. Jeg taler på vegne af dem, som fortjener opmærksomhed, omhu og respekt, men som ikke får den. Da min bedstemor fyldte 90, fik hun et diplom og en pose kaffe fra myndighederne. Bedstemor blev klædt fint på til lejligheden; hun var ikke vant til at have gæster. Da hun kiggede nærmere på kaffen, opdagede hun, at den allerede var åbnet. Og i årene, der fulgte, kom postbuddet hver måned med en pensionscheck, der hele tiden blev mindre og mindre værd. Ikke engang da hun senere fik et slagtilfælde og havde brug for konstant pleje, tog staten sig sammen og tilbød ordentlig hjælp.”Du kan enten sende hende på plejehjem eller passe hende selv, men det vil du vel næppe,” lød lægens venlige ord.

Mor besluttede sig for selv at passe bedstemor med alt, hvad den beslutning indebar, og flyttede ind i hendes hus i flere år. De lavede genoptræning hver dag; bedstemor blev gradvist mere og mere vant til sin rollator, der nu var hendes nye ledsager i livet, og hun blev atter i stand til at fungere i hverdagen. Fra tid til anden talte hun direkte til sin rollator; hun skældte den ud for at stå det forkerte sted eller for at være svær at bevæge hen over tæppet, eller hun roste den for, hvordan den hjalp hende. Til sidst døde hun af en lungebetændelse, der ikke blev diagnosticeret i tide: ”Man udfører jo ikke prøverne helt så grundigt på gamle mennesker.” Og mor blev hængende, selvom hun var helt udmattet og følte, at hun havde gjort alt, hvad hun kunne.

Vil systemet behandle hende på samme måde, når hun ikke længere har noget at tilbyde? Vil statens eneste bidrag bestå i at betale halvdelen af beløbet for en gammel rollator?

2. Jeg taler på vegne af dem, der ikke kan bevæge sig. Dem, der bliver, hvor de er. Når de har behov for at bevæge sig rundt, skal andre gøre det for dem. De og deres kroppe har brug for andres hjælp. Jeg taler for at give dem stemme, for at sætte dem i stand til at gøre oprør.

Hvordan får vi andre til rent faktisk at henvende sig til disse mennesker og lytte til, hvad de har at sige? Hvordan får vi andre til at ville vide mere om deres situation? Hvordan undgår vi at dømme dem med immobile kroppe til at leve et liv, der blot består i ren eksistens og total afhængighed? Hvordan giver vi dem det, der rettelig tilhører dem? Værdighed, rettigheder og muligheden for at være aktive medborgere?

Dengang jeg lå i sengen og ikke kunne bevæge mig. Dengang jeg gerne ville sige noget og kun kunne hviske. Dengang jeg ville ringe til nogen og kun kunne bevæge mine fingre, uden at være sikker på, at nogen overhovedet ville bemærke det. Dengang jeg i flere måneder ikke så andet end mit værelses loft og vægge. Dengang jeg blev madet og fik skiftet ble uden at kunne sige fra eller til. Dengang selv det tyndeste lagen følte som en tung byrde. Jeg drømte om, at et andet menneske forstod mig og tog min krop med udenfor. Lagde mig ned på et fortov eller på græsset, et sted hvor mange mennesker gik forbi. Jeg er omgivet af masser af mennesker, der er interesseret i min historie. De har ikke brug for nogen tolk. Og jeg vil fortælle dem om min situation og om tusindvis af andre, der er som mig.

De tusinder, der ikke kan rejse sig fra sengen. De tusinder, der er blevet ét med deres seng; en seng, som ikke engang tilhører dem. Og jeg vil spørge dem: ”hvorfør er det, du ikke kan høre, hvad jeg siger? Hvorfor har dine øjne behov for at sætte mig i bås? Er det for at gøre tingene lettere? Hvor gik det skævt?” Jeg taler både for mig selv og for sengen, som sandsynligvis også har brug for lidt af en pause. Og jeg ønsker, jeg kræver retfærdighed på begge vegne.

3. Der dukkede en sten op i ét af de store supermarkeder en dag. Det var ikke sådan, at nogen snublede over den, den lå ikke bare på jorden og flød. Det ville i det mindste kunne forklares. Den blev opdaget, fordi en medarbejder i fiskeafdelingen sagde, at de ikke kunne åbne akvariet med levende fisk. Stenen lå nemlig på låget, så de ikke kunne komme til. De tilkaldte chefen, som satte nogle de ansatte til at få stenen ud af butikken. Helst uden at nogen lagde mærke til det. Men ingen kunne løfte stenen.

Først prøvede én af de ansatte, og derefter måtte der flere hænder til – uden held. Efterhånden stimlede folk sammen og begyndte at mumle sammen om hele postyret. ”Måske vil stenen beskytte fiskene og forhindre os i at tage dem med hjem og spise dem,” sagde et barn. Hans mor lo bare nervøst. Til sidst blev det besluttet, at stenen og akvariet skulle flyttes ud til et lager, hvor man så kunne finde ud af, hvad der skulle gøres.

4. Fanget i en elevator. Jeg sad fast i en elevator på vej hjem fra arbejde. Jeg var på vej hjem fra en 12-timers vagt, helt udmattet. Jeg bar på poser med dagligvarer, to fulde poser, med ekstra varer i min rygsæk. Jeg var ved at få vabler på hænderne af at bære alle de tunge ting. Men derhjemme betragtede de det bare som én af mine pligter. “Mor kommer med maden og alt det andet, der hører husholdningen til”.

Jeg tænkte, at når jeg kom hjem, ville jeg så gerne bare falde omkuld i sengen. Eller simpelt hen på gulvtæppet, bare lige ligge et øjeblik med lukkede øjne. Men i stedet skulle jeg: Tænde for vaskemaskinen, gøre rent i lejligheden, begynde at lave mad, gå på posthuset, ringe til en reparatør, lytte til hans undskyldninger og lave ham en kop kaffe, som om det slet ikke kræver noget at tale med en mand, at vise interesse i ham og hvordan tingene går på arbejdet, og stadig se godt ud; hjælpe børnene med deres lektier, putte dem, rydde op og gøre ting klar til om morgenen... Og næste dag skal jeg så igen stå op kl. 5.30 og gå på arbejde, hvor chefen er bekymret over, om alt nu kan nås. Og han regner da bestemt med, at jeg kan arbejde over; opgaven kan ikke vente, og overarbejde er en forventelig del af min kontrakt, og der er masser mennesker, der med glæde ville overtage mit job med det samme...

Men lige nu står jeg i en elevator, der sidder fast. Der er overraskende stille her. Jeg trykker på knapperne, men der sker ikke noget. Jeg stiller mine poser på gulvet og sætter mig imellem dem. Jeg tænker på alle de opgaver, jeg stadig mangler, og i hvilken rækkefølge de skal gøres, og hvor travlt jeg har. Men snart forsvinder min anspændthed; hele situationen med elevatoren har ikke ændret sig, og pludselig får jeg denne her følelse af, at jeg jo ikke behøver at skynde mig, nu hvor selv elevatoren ikke bevæger sig. Det er ikke min skyld, at jeg sidder her. Det er denne her maskines skyld; den arbejder imod mig og mine pligter. Eller måske er den på min side? Er elevatoren den eneste, der forstår mig? Måske ville elevatoren give mig bare et lille pusterum? Jeg lægger mig ned med en taske som hovedpude, en avis og en trøje fra kontoret som dyne og falder lykkelig i søvn.

5. Da skraldemændene tømte skraldevognen, fandt de en udmarvet gammel hund mellem alt affaldet. De kunne slet ikke forstå, hvordan den dog var dukket op dér, og hvorfor de ikke havde lagt mærke til den, mens de tømte skraldespandene. Hunden var beskidt, så de gav den et bad og noget mad. Den har kørt med dem på skraldevognen lige siden.

6. I et hus var rørene stoppet til. Der var ikke noget vand. En grundig inspektion af vandrørene afslørede, at en musefamilie havde taget ophold i rørene og stoppet dem til med forskellige genstande. Man ville ikke have dem i bygningen, så de besluttede sig for at flytte et andet sted hen.

7. Jeg taler på vegne af dem, hvis kroppe betegnes som anderledes. Dem, der ikke har det ideelle taljemål. Dem, hvis kroppe afviger fra standarden. Dem, der ikke overholder standardmålene. Dem, som andre mennesker peger ud i det offentlige rum, fordi de ser anderledes ud. Jeg vil tale på vegne af dem, hvis kroppe falder uden for de faste rammer eller som sprænger dem på deres egen måde. Jeg vil tale på vegne af de kroppe, der anses for at være defekte. Hvis vi siger, at et identitetskort eller pas ikke blot er en form for overvågning og magtudøvelse, men også et signal, der tilkendegiver, hvilke kroppe staten registrerer og anerkender som fuldgyldige, hvilke legemer, der giver ret til fuldt statsborgerskab, hører min krop ikke til iblandt dem. Min krop findes simpelt hen ikke i den verden.

Jeg kan måske ganske kortvarigt bevæge mig mellem de to verdener, men hvad nu hvis jeg er det, som embedsværket kalder "et sted midt imellem", "hverken det ene eller det andet", noget, der hører til i sin helt egen kropskategori; til en gruppe, der har besluttet sig for at leve i overensstemmelse med deres egne naturlige behov? Ville jeg så ikke komme til at savne anerkendelsen af min krop som krop med de rettigheder, der følger af den slags anerkendelse? Jeg vil søge om hjælp til at undslippe dette "ingenmandsland", et sted, der endnu ikke har noget rigtigt navn. Om ikke andet, så fordi det ikke er noget særligt behageligt sted at hænge fast i...

8. Jeg taler på vegne af de syge, der ikke har råd til at være syge. Dem, der er bange for at blive syge. Og dem, der har en masse hæslige miksturer stående derhjemme til hvis de nu skulle blive syge, ikke for at behandle den egentlige årsag, men blot for at få symptomerne til at gå væk. Jeg taler på vegne af dem, der bare bliver ved og ved, uanset hvor meget deres krop ømmer sig, ikke fordi de ligeglade med deres krops signaler, men fordi de ved, at hvis de træder ved siden af, vil de miste deres job. ”Vi har ikke plads til svage led her,” siger chefen. Men præstationspresset kan kun holde sammen på kroppen op til et vist punkt, før det hele ramler. ”Du skulle have taget bedre vare på dig selv og slappet lidt af,” siger lægen til dig.

9. Fugle, der lever i nærheden af lossepladser, bruger affald som redemateriale. Plastposer, æsker i forskellige størrelser, kopper, emballage fra alle slags varer.. Det hele finder anvendelse, indtil vinden blæser rederne i stykker igen, så affaldet falder til jorden og (måske) atter bliver samlet op af nogen og ender på lossepladsen igen.

10. En papegøje satte sig for til at ødelægge en stor del af det net, som et indkøbscenter havde installeret som beskyttelse mod fugle. Hans skarpe næb og de mange timer, han lagde i arbejdet, satte hans kammerater i stand til slappe af under netop det tag, som nettet skulle holde dem ude fra.

11. En mand levede på et tidspunkt hele 12 år uden nogen direkte kontakt med andre mennesker. Han tjente til livets ophold som radionavigatør for skibe, der sejlede forbi en lille ø. Han fortalte efterfølgende, at han efter et stykke tid ikke engang kunne forestille sig, at de stemmer, han hørte over sin walkie-talkie, rent faktisk tilhørte et andet menneske. Han havde det, som om han blev tiltalt af maskiner og sendere, der oplyste ham om deres position og gjorde nar af ham.

12. En kvinde skabte stor opstandelse på en offentlig strand, da hun løb skrigende væk fra sin hvilestol og taske. Hun sagde, at hun havde set en enorm sort slange glide ud af sandet mod sin stol og vikle sig omkring armlænet. I panik løb hun helt ud til kanten af stranden, indtil det gik op for hende, at slangen rent faktisk var et elkabel. ”Ligheden mellem et kabel og en slange er ikke bare en tilfældighed,” sagde kvinden. ”Måske burde man omkategorisere dem, så de hører til i samme klasse.”

13. Jeg taler på vegne af dyrene og andre, der ikke taler vores sprog. Jeg taler om deres livsbetingelser. Jeg taler på vegne af dem, der véd, hvordan det er at bo i et bur. Jeg taler på vegne af dem, der lever i bure på størrelse med et A4-ark, af dem, der bor i båse, hvor de ikke engang kan vende sig. Jeg taler på vegne af dem, der ikke var så heldige at blive betragtet som uspiselige dyr, den mest privilegerede kategori. Jeg taler på vegne af dem, der aldrig har set himlens blå og aldrig har mødt nogen anden art end deres egen. Jeg taler på vegne af dem, der ikke har noget navn og blot er et tal i rækken. Jeg taler på vegne af dem, som ikke bliver behandlet som levende, bevidste væsener, der fortjener et mindstemål af respekt og hensyn. Jeg taler på vegne af dem, hvis liv er reguleret og planlagt ned til den mindste detalje. Jeg taler på vegne af dem, hvis kød sælges med rabat eller blot kasseres som affald. Jeg taler på vegne af alle dem, der ufrivilligt holdes i bur, og jeg vil bede alle om at forestille sig at være i dén situation, inden de tager på arbejde igen.

Eva Koťátková
Confessions of the Piping System
21 Sep 2019 – 16 Feb 2020